

Sygn. akt: I C 693/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2022 r.

Sąd Okręgowy w O., I Wydział Cywilny,

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Tomasz Cichocki
Protokolant:	sekretarz sądowy Krystian Kuciński

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 listopada 2022r. w O.

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko (...) Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,

I. pozbawia wykonalności w całości tytuł wykonawczy w postaci aktu notarialnego z dnia 17 lutego 2016r. sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w O. przed notariuszem I. Z., Repertorium A nr (...), któremu Sąd Rejonowy w O. postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2020r. w sprawie (...) nadał klauzulę wykonalności przeciwko dłużnikowi J. K. na rzecz wierzyciela (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.;

II. zasądza od pozwanego (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki J. K. tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 11 317,00 (jedenaście tysięcy trzysta siedemnaście) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, w tym kwotę 10 817,00 (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w O. kwotę 1500,00 (jeden tysiąc pięćset) złotych tytułem brakujących kosztów sądowych, od których uiszczenia powódka została zwolniona.

Sygn. akt I C 693/20

UZASADNIENIE

Powódka J. K. w dniu 18 września 2020 r. wniosła o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci aktu notarialnego z dnia 17 lutego 2016 r. sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w O. przez Notariusz I. Z., Repertorium A nr (...), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w O. I Wydział Cywilny z dnia (...), sygn. akt: (...) oraz o zasądzenie od pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wskazała, że w dniu (...). wraz z mężem R. K., działając jako konsumenci, zawarli z pozwanym umowę kredytu mieszkaniowego Własny Kąt Hipoteczny – umowę kredytu hipotecznego denominowanego do waluty CHF. Na mocy tej umowy Bank oddał do dyspozycji kredytobiorców kredyt w kwocie 179.026,99 CHF.

W dniu 29 lipca 2008 r. strony zawarły aneks do umowy, którym Bank zobowiązał się postawić do dyspozycji kredytobiorców dodatkową kwotę w wysokości 49.369,79 CHF. Łączna kwota kredytu wyniosła zatem 228.396,78 CHF. Kredytobiorcom przekazano 600.000,00 zł. Kredyt został uruchomiony w złotych. Wraz z śmiercią męża powódki zaczęły się jej problemy finansowe, w związku z czym zaprzestała spłaty kredytu. W dniu 16 lutego 2016 r. powódka zawarła z Bankiem ugodę oraz złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji. Powódka nadal nie realizowała zobowiązań z tytułu umowy kredytu. Bank pismem z dnia 28 kwietnia 2017 r. wypowiedział warunki spłaty kredytu określone w umowie ugody. Następnie zaś pismem z dnia 5 lipca 2017 r. wezwał powódkę do zapłaty kwoty wskazanej w wezwaniu. Powódka nie była w stanie spłacać kredytu wobec czego Bank złożył wniosek o nadanie aktowi notarialnemu klauzuli wykonalności. Sąd Rejonowy w O. nadał temu tytułowi klauzulę wykonalności w dniu (...), a następnie wszczęto postępowanie egzekucyjne. Powódka kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym wskazując, że umowa kredytu jest nieważna w całości, bądź ewentualnie nieważne albo nieskuteczne pozostają jej postanowienia stanowiące tzw. klauzule waloryzacyjne. W jej ocenie umowa jest sprzeczna z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe. Wskazywała również, że waloryzacja kredytu jest niedopuszczalna ze względu na sprzeczność z naturą stosunku umowy kredytu i zasadami współżycia społecznego. Na wypadek uznania umowy za ważną powódka wskazała na niedozwolony charakter § 5 ust. 4, § 10 ust. 4 zd. 2, § 13 ust. 7, § 18 ust. 1, § 19 oraz § 22 ust. 1 i 2 w związku z § 1 pkt 8 umowy (pozew k. 4-18v.).

Pozwany (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. (dalej: Bank) wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Pozwany zakwestionował twierdzenia powódki, jakoby zawarta pomiędzy stronami umowa miała być nieważna oraz, że postanowienia umowy kredytu stanowią klauzule niedozwolone. Zaprzeczył, aby umowa była miała być niezgodna z przepisami prawa, w szczególności z ustawą kodeks cywilny i Prawo bankowe oraz z zasadami współżycia społecznego. Pozwany wskazuje, iż Bank nie miał możliwości dowolnego, jednostronnego ustalania kursu kupna i sprzedaży CHF.

Ponadto pozwany podnosi, iż kredytobiorcy przystępując do umowy kredytu nie działali jako konsumenci, gdyż powódka w trakcie zawierania umowy prowadziła działalność gospodarczą (odpowiedź na pozew k. 97-119).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu (...) powódka wraz z mężem R. K., wystąpili do pozwanego o udzielenie kredytu hipotecznego w kwocie 400.000,00 zł. Jako wnioskowaną walutę kredytu wskazano CHF.

(dowód: wniosek kredytowy k. 122-126)

Małżeństwo przystąpiło do umowy jako konsumenci.

(dowód: przesłuchanie powódki k. 243v.-244)

Powódka wraz z R. K. zawarli z pozwanym w dniu (...) umowę kredytu mieszkaniowego Własny Kąt hipoteczny nr (...) na mocy której Bank udzielił im kredytu w kwocie 179.026,99 CHF na budowę domu jednorodzinnego położonego w T. działka nr (...) gm. P. oraz finansowanie kosztów grupowego ubezpieczenia R. K. na wypadek utraty stałego źródła dochodu lub hospitalizacji, z przeznaczeniem na potrzeby własne (§ 2 ust. 1 umowy). W umowie strony zawarły najistotniejsze w sprawie postanowienia (wyciąg):

(§ 1 pkt 8) Tabela kursów – oznacza Tabelę kursów (...) S.A. obowiązującą w chwili dokonywania przez (...) S.A. określonych w umowie przeliczeń kursowych, dostępną w (...) SA oraz na stronie internetowej (...) SA;

(§ 1 pkt 9) Waluta wymiennalna oznacza walutę wymiennalną, inną niż waluta kredytu, której kursy są zamieszczone w Tabeli kursów;

(§ 4) Bank postawi kredyt do dyspozycji kredytobiorcy po spełnieniu przez niego następujących warunków: (...) do trzech dni po stwierdzeniu spełnienia przez kredytobiorcę warunków wypłaty;

(§ 5 ust. 1) Wypłata kredytu będzie dokonana w transzach, na wskazany rachunek Kredytobiorcy, w formie przelewu – zgodnie z pisemną dyspozycją Kredytobiorcy;

(§ 5 ust. 3 pkt 2) Kredyt może być wypłacany w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w kraju;

(§ 5 ust. 4) W przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 2, stosuje się kurs kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego;

(§ 6 ust. 1) (...) SA pobiera odsetki od kredytu w walucie kredytu według zmiennej stopy procentowej w stosunku rocznym, której wysokość jest ustalana w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej i stałej marży. Pierwszy okres obowiązywania stawki referencyjnej może być krótszy i rozpoczyna się w dniu wypłaty kredytu;

(§ 6 ust. 3) Dla celów ustalenia stawki referencyjnej (...) SA będzie się posługiwać stawką LIBOR publikowaną odpowiednio o godz. 11⁰⁰ GMT lub 11⁰⁰ na stronie informacyjnej(...), w drugim dniu poprzedzającym dzień rozpoczynający pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, zaokrągloną według matematycznych zasad do czterech miejsc po przecinku. W przypadku braku notowań stawki referencyjnej LIBOR dla danego dnia do wyliczenia stopy procentowej stosuje się odpowiednio notowania z dnia poprzedzającego, w którym było prowadzone notowanie stawki LIBOR. Za dzień braku notowań stawki LIBOR uznaje się ponadto dzień uznany na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej za dzień wolny od pracy;

(§ 7 ust. 1) W dniu zawarcia umowy stawka referencyjna wynosi 2,4783%, marża wynosi 1,32 p.p., a oprocentowanie kredytu wynosi 3,7983% w stosunku rocznym;

(§ 10 ust. 4 zd. 2) Do obliczania szacunkowego całkowitego kosztu kredytu – przy przeliczeniu kwot wyrażonych w walucie kredytu na równowartość kwot wyrażonych w walucie polskiej – (...) SA stosuje kurs sprzedaży dla dewiz (Tabela Kursów), obowiązujący w chwili rejestracji umowy w systemie informatycznym;

(§ 11 ust. 1) Zabezpieczeniem spłaty kredytu jest hipoteka zwykła w wysokości 179.026,99 CHF (...) i hipoteka kaucyjna do kwoty 41.176,21 CHF (...), cesja praw do odszkodowania na rzecz (...) SA z umowy ubezpieczenia nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia kredytu od ognia i innych zdarzeń losowych, klauzula potrącenia wierzytelności z rachunku Kredytobiorcy, ubezpieczenie w (...) SA kredytowanego wkładu finansowego w wysokości 21.501,14 CHF;

(§ 13 ust. 1) Spłata zadłużenia Kredytobiorcy z tytułu kredytu i odsetek kredytobiorcy następuje w drodze potrącenia przez (...) S.A. swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo–rozliczeniowego kredytobiorcy nr (...);

(§ 13 ust. 7) Potrącenie środków z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w walucie polskiej następuje w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, wg obowiązującego w (...) SA w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów);

(§ 18 ust. 1) Niespłatenie przez Kredytobiorcę części albo całości raty w terminie umownym spowoduje, że należność z tytułu zaległej spłaty staje się zadłużeniem przeterminowanym i może zostać przez (...) SA przeliczona na walutę polską według kursu sprzedaży dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązującego w (...) SA w dniu, o którym mowa w § 13 ust. 3.

(§19) Jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek nastąpi w walucie innej niż waluta polska kwota wpłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dewiz (aktualna Tabela kursów Banku), obowiązującego w (...) SA w dniu wpływu środków.

(dowód: umowa kredytu k. 19-24)

Powódka wraz z mężem zaciągnęły kredyt na budowę domu. Nie mieli możliwości negocjowania warunków umowy. Podpisali ją w formie zaproponowanej przez bank. Kredyt otrzymali w PLN i w tej też walucie go spłacali. Mąż powódki był zatrudniony w formie kontraktu managerskiego na stanowisku dyrektorskim w Centrum Handlowym (...). Celem prowadzenia takich usług musiał w 2013 roku założyć działalność gospodarczą. Pracę wykonywał w obiektach handlowych, w trasie i w placówce. W domu jedynie raz w miesiącu wystawiał fakturę. Była to działalność jednoosobowa, zarejestrowana pod adresem kredytowanej nieruchomości.

Powódka w czasie zaciągnięcia kredytu miała zarejestrowaną jednoosobową działalność gospodarczą. Działalność tę prowadziła od 12.02.2007r., zarejestrowana była ona pod adresem ul. (...) w O.. W dniu 30 sierpnia 2016r. powódka zmieniła miejsce wykonywania działalności, wskazując jako jej adres: T., ul. (...). W czasie zawierania umowy kredytu działalność prowadzona przez powódkę polegała na pośredniczeniu w sprzedaży urządzeń (...), co kolei polegało na organizowaniu prezentacji sprzętu w miejscu zamieszkania klientów i potencjalnych klientów. Do prowadzenia tej działalności nie był wykorzystywany dom w T., w szczególności nie służył on organizowaniu prezentacji czy przechowywaniu towaru zamawianego przez klientów. Zadania powódki polegały na zebraniu zamówień, natomiast dystrybucją zamówionego sprzętu i jego dostawą do klienta zajmował się producent za pośrednictwem firmy kurierskiej.

Kredyt została zaciągnięty wyłącznie w celu wybudowania domu na nieruchomości w Trękusku, którego przeznaczeniem było miejsce zamieszkania a prowadzenia działalności gospodarczej. W kosztach działalności gospodarczej powódka i jej zmarły mąż nie rozliczali kredytu.

(dowód: zeznania powódki k.343v.-344v, wydruki z CEIDG – k. 337-342, k. 326-328)

W dniu (...) strony zawarły aneks nr (...), na mocy którego postawiono do dyspozycji kredytobiorcom dodatkową kwotę kredytu w wysokości 49.369,79 CHF, do łącznej kwoty 228.396,78 CHF.

(dowód: aneks nr (...) z dnia 29.07.2008 r. k. 25-27v.)

W dniu 22 stycznia 2016 roku powódka złożyła do pozwanego wniosek o zawarcie umowy restrukturyzacyjnej, w którym zwróciła się o pomniejszenie raty kredytu z uwagi na śmierć męża. W odpowiedzi Bank w dniu 5 lutego 2016 r. wyraził zgodę na restrukturyzację wierzytelności, jednocześnie podając, iż warunkiem wejścia w życie przedmiotowej ugody jest podpisanie oświadczenia o poddaniu się egzekucji w formie aktu notarialnego.

(dowód: wniosek o zawarcie umowy restrukturyzacyjnej k. 158-159v., odpowiedź banku k. 160)

W dniu 5 lutego 2016 lutego strony zawarły umowę ugody nr (...) na podstawie, której powódka uznała w całości zadłużenie i zobowiązała się je spłacić na warunkach określonych w niniejszej ugodzie, natomiast 17 lutego 2016 r. sporządzono akt notarialny, oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

(dowód: ugoda k. 161-163v., akt notarialny k. 41-45)

Dnia 28 kwietnia 2017 r. pozwany wypowiedział powódce warunki spłaty zobowiązań określone w umowie ugody z powodu braku spłaty zobowiązań z tytułu umowy kredytu.

(dowód: wypowiedzenie warunków spłaty kredytu k. 167)

5 lipca 2017 r. pozwany wezwał powódkę do zapłaty kwoty 194.614,12 CHF.

(dowód: wezwanie do zapłaty k. 169)

W dniu 5 maja 2016 r. przed notariuszem I. Z., powódka odrzuciła spadek po swoim zmarłym mężu R. K..

(dowód: akt notarialny k. 28-30)

Postawieniem z dnia (...). Sąd Rejonowy w O. I Wydział Cywilny w sprawie o sygn. akt (...) nadał aktowi notarialnemu z dnia 17 lutego 2016 r. klauzulę wykonalności.

(dowód: postanowienie SR w O. k. 46-47)

W oparciu o powyższy tytuł wykonawczy pozwany złożył wniosek, na podstawie którego 13 sierpnia 2020 r. wszczęto egzekucję. Zajęto wierzytelność pieniężną z tytułu zwrotu lub nadpłaty podatku. W dniu 17 sierpnia 2020 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w O. wezwał powódkę do zapłaty oraz zawiadomił o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.

(dowód: zawiadomienie o wszczęciu egzekucji k. 48, zawiadomienie o zajęciu wierzytelności pieniężnej k. 50, wezwanie do zapłaty długu k. 51, zawiadomienie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości k. 52)

Sąd zważył, co następuje:

Żądanie powódki o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci aktu notarialnego z dnia 17 lutego 2016 r. sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w O. przez Notariusz I. Z., Repertorium A nr (...), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w O. I Wydział Cywilny z dnia (...), sygn. akt: (...) zasługuje na uwzględnienie.

Stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty przedłożone do akt sprawy, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała, a ponadto w oparciu o zeznania strony powodowej oraz świadków A. K. i M. G. – na okoliczność zawarcia umowy kredytu pomiędzy stronami. Podnieść przy tym należy, że zeznania wskazanych świadków nie miały w istocie znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, pomimo braku podstaw do odmowy przymiotu wiarygodności ich zeznaniom, albowiem świadkowie nie pamiętali okoliczności związanych z zawarciem umowy z powodami lub nie posiadali wiedzy co do okoliczności wskazanych w tezie dowodowej i pytaniach stron.

Sąd pominął wnioski dowodowe stron o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości i finansów. Miał przy tym na uwadze, iż strona powodowa cofnęła wniosek. Z kolei co do wniosku sformułowanego przez stronę pozwaną w pkt VIII odpowiedzi na pozew (k. 99), należy wskazać, że fakty, które miałyby zostać ustalone przez biegłego pozostają bez istotnego znaczenia dla rozpoznania sprawy. W szczególności w kwestii ustalenia abuzywności klauzul wymiany i ewentualnej nieważności umowy kredytu nie jest bowiem istotne czy kursy walut CHF/PLN stosowane do rozliczeń stron stanowiły kursy rynkowe, jak się kształtowały w porównaniu z innymi bankami lub kursami średnimi NBP, czy istniała zależność pomiędzy zmianami tych kursów a mianami na rynku walutowym, jakie były zwyczaje i praktyki na rynku walutowym, czy zachodzi związek pomiędzy walutą kredytu a określoną stawką referencyjną a także czy istnieje ekonomiczne uzasadnienie dla oparcia oprocentowania kredytu złotowego na stawce LIBOR. Stąd wskazany wniosek dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego Sąd pominął na podstawie art. 235²§1 pkt 2 k.p.c., jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy.

Strona powodowa kwestionowała konsumencki charakter przystąpienia powódki i jej męża do umowy kredytu. Zgodnie z art. 22¹k.c. konsumentem jest osoba fizyczna dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Zeznania powódki wskazują, iż kredyt został zaciągnięty wyłącznie na cele mieszkaniowe, natomiast w kredytowanej nieruchomości nie były prowadzone czynności związane z prowadzeniem działalności gospodarczej ani przez powódkę ani przez jej męża. Powódka wykonywała swoją działalność poza miejscem zamieszkania, w domu nie prowadziła również dystrybucji sprzedawanego przez siebie urządzenia. Mąż powódki również prowadził swoją działalność poza kredytowaną nieruchomością. Charakter tej działalności, polegający w wypadku powódki na organizowaniu prezentacji w domu klienta i pośredniczeniu w sprzedaży urządzeń AGD, a w wypadku męża powódki na usługach w zakresie zarządzania i managementu, w ocenie Sądu, wskazuje, że nie pozostawała ona w związku z kredytowaną nieruchomością, której jedynym przeznaczeniem

było miejsce zamieszkania kredytobiorców. W sprawie należało także mieć na uwadze, iż działalność gospodarcza, na którą wskazuje strona pozwana, podważając status konsumenta powódki i jej męża została rozpoczęta przez męża powódki w dniu 04.12.2013r., tj. ponad 6 lat po zawarciu umowy kredytu (wydruk CEIDG – k. 342), z kolei działalność samej powódki została zarejestrowana pod adresem kredytowanej nieruchomości dopiero w dniu 30.06.2016r. (wydruki z CEIDG – k. 337-341). Biorąc pod uwagę jej charakter opisany przez powódkę brak jest przesłanek by uznać, że zaciągnięcie kredytu przez powódkę i jej męża pozostawało w związku z tą działalnością. Należy przy tym pamiętać, że status konsumenta nie podlega ocenie in abstracto, lecz w relacji do konkretnej czynności prawnej. Okoliczność, że osoba fizyczna prowadzi działalność gospodarczą lub zawodową nie pozbawia jej per se atrybutu konsumenta; osoba taka może bowiem korzystać ze statusu konsumenta, jeżeli dokonywana przez nią czynność nie jest bezpośrednio związana z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (vide - wyrok SN z 27.05.2022 r., II CSKP 314/22, LEX nr 3350313). Mając to na uwadze, Sąd uznał, że w sprawie brak podstaw do odmowy przyjęcia, iż w dacie zawierania spornej umowy powódce i jej mężowi przysługiwał status konsumenta, zgodnie z art. 22¹ k.c. oraz brak podstaw do przyjęcia by nie przysługiwała powódce ochrona wynikająca z art. 385¹ k.c.

Powódka żądała pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności z uwagi na nieważność umowy kredytu oraz wskazując także na ewentualne nieważne bądź nieskuteczne jej postanowienia stanowiące tzw. klauzule waloryzacyjne.

Zgodnie z art. 840 § 1 punkt 1 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości albo ograniczenia jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście.

W ocenie Sądu, w pierwszej kolejności należało zatem przesądzić, czy przedmiotowa umowa kredytu jest umową ważną. Ocena, czy umowa zawiera niedozwolone postanowienia umowne może bowiem dotyczyć jedynie ważnej i skutecznie zawartej umowy.

Strony niniejszego procesu łączyła umowa kredytu denominowanego do CHF. Fakt jej zawarcia, co do zasady nie był między stronami sporny. Sąd w zakresie treści umowy i czynności ją poprzedzających oparł się na dokumentach złożonych przez obie strony, a mianowicie na umowie kredytu, aneksach do umowy oraz dokumentach stanowiących załączniki do tych umów, jak również zeznaniach powódki. Sporne były natomiast między stronami jej określone postanowienia oraz inne około kontraktowe czynności wzajemne stron. Sąd, zatem w pierwszej kolejności odniesie się do samej umowy kredytu, który ze swej istoty charakteryzuje się skomplikowaną siatką pojęć zawartych w jej postanowieniach.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 prawa bankowego, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Do essentialia negotii umowy kredytu należą: oddanie przez bank do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie ściśle określonej kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel i zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z oddanych do dyspozycji środków pieniężnych na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (Arkadiusz Kawulski, Komentarz do prawa bankowego. Uwagi do art. 69, LEX 2013).

W ocenie Sądu, zasadnicze postanowienia umowy spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia – dalej pr. bank.) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (CHF), cel, na jaki został udzielony (finansowanie kosztów remontu domu jednorodzinnego), zasady i termin jego spłaty (ratalnie), wysokość

oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marży i zmiennej stopy bazowej) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.

Oceny postanowień ww. umowy nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacana w walucie polskiej.

W judykaturze przekonywująco wyjaśniono, na tle analogicznej umowy kredytu denominowanego walutą do franka szwajcarskiego z lipca 2008 r., że na mocy ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie kodeksu cywilnego strony mogły uzależnić wysokość swoich świadczeń od innego miernika wartości, odchodząc w ten sposób od zasady nominalizmu (art. 358¹ k.c.), z uwzględnieniem jednak obowiązku wyrażania zobowiązań wyłącznie w walucie polskiej, z wyjątkami wynikającymi z prawa dewizowego. Takim wyjątkiem było udzielenie bankom w § 12 rozporządzenia Ministra finansów z dnia 4 września 2007 r. w sprawie ogólnych zezwoleń dewizowych (Dz. U. Nr 168, poz. 1178 z późn. zm.) zezwolenia, pod warunkiem jednoczesnego zaoferowania konsumentowi zawarcia oraz wykonania umowy w walucie polskiej. Warunek taki został w umowie stron przewidziany. Ponadto wyjaśniono, że przed nowelizacją prawa bankowego dopuszczalne było zaciągnięcie zobowiązania kredytowego w walucie obcej, z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej, z tym że tego rodzaju zastrzeżenie dotyczy wyłącznie sposobu wykonywania zobowiązania, a zatem nie powoduje zmiany waluty wierzytelności. Stosownie do woli waluta kredytu i waluta wypłaty bądź spłaty nie muszą być tożsame (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, Lex nr 2744159, tak też Sąd Apelacyjny w Białymstoku w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 lutego 2020 r. w sprawie IACa 739/18, LEX nr 3030521). W tym stanie rzeczy umowa mieściła się w ramach ustawowego zezwolenia wynikającego z art. 3 ust. 1 i 3 pr. dewiz. oraz art. 1 i 2 pkt 18 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe, stanowiącego jednocześnie wyjątek od zasady wyrażonej w art. 358 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym w chwili zawarcia tej umowy.

Kredyt spłacany był w złotych. Również w tej walucie kredyt został wypłacony. Zatem w omawianej sprawie strony zawarły umowę, mocą której bank przekazał do dyspozycji kredytobiorców nieokreśloną kwotę złotych polskich, stanowiących równowartość określonych w umowie franków szwajcarskich. Wartość ta była ustalana przy zastosowaniu kursu kupna (aktualna tabela kursów) obowiązującego banku w dniu realizacji zlecenia płatniczego. Zgodnie z umową strona powodowa miała spłacać kredyt w złotych według ceny sprzedaży franka szwajcarskiego obowiązującej w banku w dniu wpłacenia danej raty. Konkretniej - spłata następowała poprzez potrącenie środków przez bank z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w równowartości franków szwajcarskich wyrażonych w złotych polskich, według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w banku, w dniu wymagalności raty.

Podkreślenia wymaga, iż zgodnie z ugruntowanym w tej mierze stanowiskiem orzecznictwa sądów powszechnych i Sądu Najwyższego umowy o kredyt denominowany (a także indeksowany) do waluty obcej są w istocie umowami o kredyt złotowy, w których waluta obca pełni jedynie funkcję waloryzacyjną. Charakteryzują się one właśnie tym, że bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę w złotych stanowiącą równowartość wskazanej w umowie ilości waluty obcej, przedmiotem świadczenia banku jest kwota w złotych i tylko taką może otrzymać kredytobiorca.

Na tle wskazanej umowy powstają jednak istotne wątpliwości co do spełnienia wymagań umowy kredytu zawartych w art. 69 ust. 2 pkt 2 prawa bankowego, w sytuacji, gdy w umowie takiej jako nazwanej należy wskazać kwotę kredytu, należąca do jej essentialia negotii, przez zastosowanie wadliwego mechanizmu waloryzacji w zakresie powiązania kwoty kredytu z kursem waluty obcej. Dokonując oceny umowy o analogicznej treści Sąd Najwyższy wskazał m.in., iż „zwraca uwagę to, że poza jednorazowym wskazaniem w niej franków szwajcarskich mających być walutą kredytu, więcej się o nich nie wspomina. Całe postępowanie związane z zawarciem oraz zrealizowaniem umowy ze strony kredytodawcy oraz świadczenie zapłaty kredytobiorcy stanowiące zwrot kredytu w ciągu lat obowiązywania umowy miało nastąpić w złotych. Umowa, jak podniósł Sąd w ogóle nie przewidywała możliwości oddania do dyspozycji kredytobiorcy kwoty kredytu wskazanej w umowie we frankach szwajcarskich ani też możliwości zwrotu kredytu w tej walucie. To sprawia, że (...) umowa kredytu hipotecznego zawarta między stronami była umową opiekującą na walutę polską z zamieszczoną w niej klauzulą waloryzacyjną. Sformułowanie umowy w taki sposób, że w pierwszym

jej merytorycznym postanowieniu (§ 2 umowy) Bank kredytujący umieścił kwotę kredytu w CHF, wobec całej pozostałej treści umowy i jej załączników jest tylko niezaskarżającym na ochronę kamuflażem rzeczywistych intencji tego Banku.”(por. uzasadnienie wyroku SN z 29.10.2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 64).

Powyższe jednak, tj. wyrażenie wartości kredytu we franku szwajcarskim, natomiast wypłata kredytu i ustalenie wysokości raty w złotych polskich, nie powoduje nieważności umowy. Jak już wskazano, stosownie do woli stron waluta kredytu i waluta wypłaty bądź spłaty nie muszą być tożsame. Można także w takiej sytuacji określić kwotę kredytu w złotych, którą będzie kwota pieniędzy, jaka została wypłacona w złotych na realizację celów kredytu w postaci kolejnych transz (tak SN w wyroku z 29.10.2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 64).

W dalszej kolejności należało odnieść się do podniesionego przez powódkę zarzutu, że postanowienia umowy w zakresie dotyczącym klauzul wymiany waluty, tj. dotyczących kursów walutowych stosowanych do rozliczenia umowy, mają charakter niedozwolony. Jako takie zostały przy tym wskazane postanowienia zawarte w§ 5 ust. 4, § 10 ust. 4 zd. 2, § 13 ust. 7, § 18 ust. 1, § 19 oraz § 22 ust. 1 i 2 w związku z § 1 pkt 8 umowy.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 ; wyrok SA Warszawa z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie VI ACa 1276/11, wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 na tle wykładni dyrektywy 93/13/EWG, i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (czyli dotyczących kursów walutowych stosowanych do rozliczeń umów kredytowych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), należy przyjąć, że postanowienia umowy stron w tym zakresie, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, który zawiera umowę jako konsument, konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W ocenie Sądu, powołane wyżej klauzule są niedozwolonymi klauzulami umownymi, bowiem kształtują prawa i obowiązki konsumentów - kredytobiorców - w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają ich interesy. Jako sprzeczne z dobrymi obyczajami kwalifikowane są w szczególności wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron umowy, nierównomiernie rozkładając uprawnienia oraz obowiązki między partnerami stosunku obligacyjnego. Również o rażącym naruszeniu interesów konsumenta można mówić w przypadku nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy. Bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu. Jednocześnie prawo banku do ustalania kursu waluty w świetle zawartej przez strony umowy nie doznawało żadnych ograniczeń. Skoro bank mógł wybrać dowolne i niepoddające się weryfikacji kryteria ustalania kursów kupna i sprzedaży walut obcych, stanowiących narzędzie indeksacji kredytu i rat jego spłaty, wpływając na wysokość własnych korzyści finansowych i generując dla kredytobiorcy dodatkowe i nieprzewidywalne co do wysokości koszty kredytu, klauzule te rażąco naruszają zasadę równowagi kontraktowej stron na niekorzyść konsumentów, a także dobre obyczaje, które nakazują, by ponoszone przez konsumenta koszty związane

z zawarciem i wykonywaniem umowy, o ile nie wynikają z czynników obiektywnych, były możliwe do przewidzenia, a sposób ich generowania poddawał się weryfikacji.

Brak przy tym przesłanek do przyjęcia, że kredytobiorcy mieli jakikolwiek wpływ na sposób ukształtowania mechanizmu przeliczania, w szczególności sposób ustalenia kursu waluty używanego do przeliczeń. Możliwości takiej zaprzecza powódka w swoich zeznaniach. Natomiast dowody przedłożone przez stronę pozwaną, w szczególności zeznania świadków, nie dają podstaw do przyjęcia by postanowienia te były wynikiem indywidualnego uzgodnienia z powódką. Stąd należało przyjąć, że postanowienia w zakresie kursów wymiany odwołujące się do kursów sprzedaży i kupna dewiz wg Tabeli kursów obowiązującej w pozwanym banku nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

W świetle dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych ugruntowane jest natomiast stanowisko, iż postanowienia określające wysokość należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, są nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron. Wskutek tego jednolicie uznawane są za niedozwolone (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14 (OSNC 2016, Nr 11, poz. 134, z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16 (nie publ.), z dnia 19 września 2018 r., I CNP 39/17, nie publ., z dnia 24 października 2018 r., II CSK 632/17, nie publ., z dnia 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, nie publ., a także wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, Dz.U.UE.C.2019/413/11, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, LEX nr 2626330, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2018 r., II CSK 632/17, LEX nr 2567917, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 sierpnia 2019 r., I ACa 126/19, LEX nr 2728125, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 czerwca 2019 r., I ACa 252/2018 r., Lex nr 2753735, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 7 października 2021 r. I ACa 150/21).

W taki sam sposób, tj. jako niedozwolone, należy zatem ocenić także postanowienia w § 5 ust. 4, § 10 ust. 4 zd. 2, § 13 ust. 7, § 18 ust. 1, § 19 oraz § 22 ust. 1 i 2 w związku z § 1 pkt 8 umowy zawartej przez strony w tej sprawie. Stąd mając na uwadze, art. 385¹§1 i §3 k.c. w zw. z art. 385² k.c. należało uznać, iż wskazane wyżej postanowienia umowy z 11.06.2007r. nie wiążą powódki.

Oceny tej nie zmienia ewentualna stabilność sposobu ustalenia marży ani konieczność stosowania przez bank rozmaitych zabezpieczeń, ani też sposób, w jaki bank pozyskuje środki na kredyty, czy też sposób wykazywania ich w sprawozdaniach finansowych lub – najogólniej rzecz ujmując – sposób księgowania. Powtórzyć trzeba, że w przypadku umowy, której przedmiotem jest udzielenie kredytu w walucie polskiej, kurs waluty obcej jest stosowany jedynie w celu waloryzacji zobowiązania, a między kredytobiorcą a bankiem nie dochodzi w istocie do żadnych rozliczeń walutowych i powstania związanych z tym kosztów. Wszelkie zatem koszty, jakie bank ponosi w związku z udzieleniem kredytu, winny być mu rekompensowane w ramach wynagrodzenia, jakim jest oprocentowanie kredytu, a nie ukrywane w formie spreadu, na którego wysokość kredytobiorca nie ma żadnego wpływu.

Podsumowując tę część rozważań, w ocenie Sądu, wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie z kredytobiorcami i kształtowały ich zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą powódki. Wyeliminowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w CHF oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a kredytobiorcy w terminach płatności kolejnych rat powinni je spłacać w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Nie ma możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty. Zgodzić się należy z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z 21 lutego 2013 roku (w sprawie sygn. akt I CSK 408/12. OSNC 2013/11/127), iż eliminacja ze stosunku prawnego postanowień uznanych za abuzywne nie prowadzi do zniweczenia całego stosunku prawnego, nawet gdyby z

okoliczności sprawy wynikało, że bez tych postanowień umowa nie zostałaby zawarta. Należy jednak w tym zakresie mieć na uwadze wykładnię dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez TSUE w wyroku z 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18, gdzie podtrzymano pogląd, że:

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku TSUE),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku TSUE),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku TSUE),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku TSUE).

Przenosząc zatem powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy, należy wskazać, że brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalały na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Nie ma przy tym możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się takim właśnie kursem w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Wskazany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24.01.2009 r.), natomiast uznanie postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy wprawdzie następczo, ale ze skutkiem już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie (przy wysoce wątpliwym założeniu, że skutki te nie są związane z istotą umowy stron – por. art. XLIX przepisów wprowadzających kodeks cywilny), to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości kwoty, jaką bank powinien postawić do dyspozycji kredytobiorcom w PLN, wykonując umowę kredytu.

Wyeliminowanie swobody Banku w ustalaniu kursu waluty było możliwe jedynie poprzez wypłatę kredytu w walucie kredytu, a następnie umożliwienie powódce od początku, spłaty w tej walucie. Nawet możliwość spłaty w walucie kredytu nie przywracała wystarczająco nierównowagi między stronami wynikającej z tego, że na etapie wypłaty kredytu, którego wysokość określono w CHF, ale wypłata miała nastąpić wyłącznie w PLN, wysokość wypłacanego kredytu w PLN ostatecznie zależała zawsze od decyzji Banku w ramach tabeli.

W okolicznościach sprawy nie ma znaczenia, czy z możliwości dowolnego kształtowania kursu Bank korzystał. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c., ewentualna

abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Tym samym, dla oceny abuzywności zapisów umów, bez znaczenia pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, jak kształtowały się te kursy w porównaniu do kursów stosowanych przez inne banki komercyjne czy też w porównaniu do kursów średnich NBP, czy istniała zależność pomiędzy zmianami kursu CHF/PLN stosowanymi przez bank a zmianami na rynku walutowym oraz jak kształtują się zwyczaje i praktyka rynkowa w zakresie rozliczeń transakcji kredytowych i czy istnieją standardy i zwyczaje rynkowe dotyczące określania wartości zobowiązań wyrażonych w różnych walutach wg kursu rynkowego danej waluty. Nie ma także znaczenia w jaki sposób pozwany pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców.

W aktualnym orzecznictwie dominujący jest przy tym pogląd, iż postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 19 września 2018 r., I CNP 39/17; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18, jak też wyrok SN z 27.07.2021 r., V CSKP 49/21, LEX nr 3207798).

Reasumując, wskazane wyżej postanowienia umowy, dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalane przez jedną ze stron umowy (Bank), nie zostały uzgodnione indywidualnie i kształtowały zobowiązania kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą powódki.

Konsekwencją stwierdzenia, że dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest działająca ex lege sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, a także wyroki Sądu Najwyższego: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17).

Zatem uznanie, że postanowienia określające zasady przeliczania kwoty kredytu na złotówki oraz uiszczanych spłat na walutę obcą są niedozwolonymi postanowieniami umownymi, oznacza, że zgodnie z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c., nie wiążą one powódki. W wyroku z 21 grudnia 2016 r. w połączonych sprawach C-154/15, C-307/15 i C-308/15 (Francisco G. N. i in. przeciwko (...), pkt 61-62) TSUE wyjaśnił, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż warunek umowy uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć z reguły skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku tego warunku. Z kolei w wyroku z 26 marca 2019 r. w sprawach C-70/17 i C-179/17 ((...) SA przeciwko A. S. S. oraz (...) SA przeciwko A. L. M. i V. R. R., pkt 54) TSUE wykluczył, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach. Oznacza to, że nieuprawnione jest zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski, (...). Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stoi w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych (tak SN w wyroku z 27.07.2021r., V CSKP 49/21, LEX nr 3207798).

Stosownie do art. 385¹ § 2 k.c., jeżeli niedozwolone postanowienie umowne nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Zgodnie z dominującym poglądem przepis ten wyłącza stosowanie art. 58 § 3 k.c., który przewiduje, że w razie nieważności części czynności prawnej pozostała jej część pozostaje w mocy, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Nie ulega jednak wątpliwości, że jeżeli eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron, to nie można przyjąć, iż strony pozostają związane pozostałą częścią umowy. Ten ostatni wniosek wynika wyraźnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, który przewiduje, że „...nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków” (tak SN we wskazanym wyżej wyroku z 27.07.2021r., V CSKP 49/21, LEX nr 3207798).

Należy także mieć na uwadze, że konsekwencją zastosowania powoływanego już stanowiska Trybunału (wyrok z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18) jest przyjęcie, że jeśli konsument stoi na stanowisku, że skutkiem wyeliminowania z umowy postanowień niedozwolonych jest nieważność umowy (bądź też jedynie godzi się na taki skutek), to ani druga strona sporu, ani sąd z urzędu nie mogą doprowadzić do zastąpienia nieuczciwych postanowień przepisem dyspozytywnym (o ile taka możliwość w ogóle istnieje). Możliwość zastępowania niedozwolonych postanowień umownych innymi regulacjami stanowi wyjątek, który może być stosowany wyłącznie na korzyść konsumenta, nie zaś w celu ochrony interesów przedsiębiorcy i nie może być stosowany wbrew woli konsumenta.

Wyeliminowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w CHF oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a kredytobiorca w terminach płatności kolejnych rat powinien spłacać raty w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Pozbawiona w ten sposób klauzul abuzywnych umowa wymagałaby od Sądu ustalenia przez Sąd zarówno wysokości udzielonego kredytu, jak też „kwoty do wypłaty” po przeliczeniu salda kredytu wyrażonego w walucie obcej na złote polskie. Jednocześnie, Sąd musiałby ingerować w umowę w sposób umożliwiający wprowadzenie poprawnego mechanizmu waloryzacji, wysokości rat, w jakich kredyt powinien być spłacany oraz wynagrodzenia banku za jego udzielenie. Eliminacja abuzywnych postanowień nie ograniczyłaby się do „kosmetycznego” zabiegu lecz ingerowała w umowę jako taką, zmieniając całkowicie jej kształt oraz samą istotę kredytu denominowanego. W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu w walucie wykonania zobowiązania, a brak jednoznacznego określenia kwoty kredytu (czy to w postaci ściśle określonej kwoty, czy to przez ściśle i jednoznaczne określenie parametrów do jej ustalenia – np. kursu wymiany) oznacza brak jednego z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu wskazanych w art. 69 pr. bank. Brak jednego z takich elementów oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.).

Konsekwencją powyższego jest konieczność uznania za nieważny także Aneksu nr (...) z dnia 29.07.2008r. oraz Aneksu nr (...) z dnia 22.01.2015r.

Z kolei dokonując oceny zawartej przez strony ugody nr (...) z dnia (...), w ocenie Sądu, również należy przyjąć, iż jest ona nieważna.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że powódka przystąpiła do zawarcia ugody motywowana trudnościami finansowymi w spłacie zobowiązania, wynikającego z umowy z dnia 11.06.2007r., która jak wskazano powyżej była umową nieważną. W świetle materiału dowodowego sprawy brak jest podstaw do przyjęcia by celem ugody było uregulowanie pomiędzy stronami sytuacji prawnej bądź usunięcie niepewności wywołanej nieważnością ewentualnie abuzywnością postanowień umowy z 11.06.2007r. W szczególności podstawy do takiego przyjęcia nie dają zeznania powódki w charakterze strony. Z treści ugody, tudzież innych przedłożonych przez pozwanego dokumentów oraz zeznań świadków nie wynika także, by taki był cel ugody zamierzony przez pozwanego. Biorąc to pod uwagę, w ocenie

Sądu, należy przychylić się do poglądu wyrażonego w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 19.06.2019 r. w sprawie I ACa 250/19 (LEX nr 2716967), że również w tej sprawie powód nie może zasłonić się brakiem wiedzy o abuzywnym charakterze postanowień zawartych w umowie z dnia 11.06.2007r. Biorąc pod uwagę datę zawarcia ugody, tj. (...) wiedzę tę musiał niewątpliwie posiadać. Brak natomiast dowodu by w dacie zawierania ugody poinformował należycie powódkę o tym, że klauzule abuzywne w umowie mogą zostać przez nią zaaprobowane i że następnie może zawrzeć ugode, mającą na celu modyfikację stosunku umownego. Tymczasem prawo konsumenta do uzyskania wiedzy o przedmiocie umowy winno być uznane za jego zasadnicze prawo, a brak tej wiedzy nie może zostać wykorzystany przez silniejszego kontrahenta umowy na jego korzyść. Bank jest niewątpliwie tzw. aktywnym uczestnikiem rynku, dysponującym odpowiednią informacją i wiedzą, czego nie można powiedzieć o konsumentce. Stąd nieposzanowanie sytuacji słabszego uczestnika, jakim jest konsument, należy uznać za naruszenia zasad współżycia społecznego przez powoda przy zawieraniu przez strony umowy ugody w 2018r., co dyskwalifikuje jej ważność z mocy art. 58 § 2 k.c.

Należy zwrócić także uwagę, iż ugoda zawierana w 2016r., nie spełniała, w ocenie Sądu, wymogu art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy Prawo bankowe, obowiązującego w dacie jej zawarcia. Wskazany przepis stanowi, że umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, powinna określać m.in. szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Takich postanowień ugoda nie zawiera. Zważywszy, iż zawarta została jako długoterminowa i przewidywała możliwość zmiany kursu waluty (§3 ust. 14), w ocenie Sądu, winna takie uregulowanie zawierać. W ocenie Sądu, zawiera także postanowienia abuzywne w zakresie mechanizmu przeliczeniowego, albowiem w §2 ust. 11 przy przeliczeniu zadłużenia wyrażonego w CHF na PLN odsyła do kursu waluty wskazanego w Tabeli kursów (...), obowiązującej w dniu zawarcia ugody. Brak natomiast dowodu by mechanizm ustalenia kursu we wskazanej tabeli został ustalony indywidualnie z powódką lub chociaż był jej znany. Tym samym „grzech pierworodny” zawartej z powódką i jej mężem umowy z dnia 11.06.2007r. w postaci abuzywności klauzul waloryzacyjnych nie został w żaden sposób usunięty ugodą.

Powyższe również prowadzi do uznania ugody za nieważną z przyczyn wskazanych powyżej, albowiem skutek eliminacji postanowień abuzywnych brak możliwości ustalenia wysokości zobowiązania powódki.

W tej sytuacji za nieważne należy uznać również oświadczenie powódki o podaniu się egzekucji z dnia 17.02.2016r., złożone jako zabezpieczenie wierzytelności pozwanego wynikających z umowy kredytu mieszkaniowego „Własny Kąt Hipoteczny w walucie wymiennej nr (...) z aneksem nr (...) z dnia 29.07.2008r. i ugody nr (...) z (...) Zważywszy na akcesoryjny charakter zabezpieczenia, nieważność spornych umowy i ugody skutkować będzie nieważnością oświadczenia powódki o poddaniu się egzekucji.

Z uwagi na powyższe Sąd na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci aktu notarialnego z dnia 17 lutego 2016 r. sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w O. przez Notariusz I. Z., Repertorium A nr (...), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w O. I Wydział Cywilny z dnia (...), sygn. akt: (...).

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 §1, §1¹ i §3 k.p.c. poprzez obciążanie pozwanego obowiązkiem ich zwrotu na rzecz powódki w całości, stosownie do wyniku procesu. Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 11.317 zł, o czym orzekł w punkcie II wyroku. Koszty procesu po stronie powódki obejmowały uiszczoną opłatę od pozwu (500 zł), opłatę od pełnomocnictwa (17 zł), wynagrodzenie pełnomocnika (radca prawny) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (10.800 zł). Z uwagi na to, iż powódka została zwolniona w części z ponoszenia kosztów sądowych, w pkt III wyroku nakazano pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1500 zł, tytułem brakujących kosztów sądowych.

SSO Tomasz Cichocki